

Znamení růže a kříže A ROSIKRUCIÁNSKÁ PRŮPOVĚĎ

Z díla Rudolfa Steinera vybral Radomil Hradil

Pro vnitřní práci rosikruciána jsou stěžejní tři věci: rosikruciánská meditace, rosikruciánské znamení a rosikruciánská průpověď

Obsah rosikruciánské meditace jsme si již uvedli v přednášce, v níž Rudolf Steiner hovoří o druhém stupni rosikruciánského zasvěcení, o imaginativním poznávání. Je to imaginace rostliny, která svůj květní kalich cudně nastavuje paprskům Slunce jako svátým kopím lásky, dále obraz člověka, který se zatížil vášněmi a žádostmi, a nakonec obraz proměněného, protříbeného člověka, jenž se stal kalichem svátého Grálu a opět cudně přijímá paprsky duchovního Slunce.

Rosikruciánským znamením je černý kříž ovinutý či rozkvétající červenými růžemi; sedm květů značí sedm bytostných článků člověka: čtyři nižší, které již má rozvinuty, a tři vyšší, na jejichž rozvíjení musí pracovat.

O znamení kříže a růže hovoří Rudolf Steiner na přednášce v Kolíně nad Rýnem v prosinci roku 1907:

[...] Jestliže se například modlíte nebo meditujete a denně opakujete tutéž modlitbu nebo tutéž meditaci, působíte až do éterného těla. Ty věci se mají tak, že v kosmu se nejprve ukáže princip opakování v činech éterného těla a potom princip ukončení prostřednictvím astrálního těla. Tam, kde se astrální tělo stáhne zpět, nastoupí opět se samozřejmostí princip opakování. Tak rostou vaše vlasy a nehty, protože se tu astrální tělo stáhlo zpět. Také necítíte bolest, když si stříháte vlasy; bolest je totiž výrazem astrálního těla.

Máme tedy nejprve čistou, cudnou rostlinnou substanci, kdy rostlina, podléhající pouze zákonu éterného těla, nasazuje list za listem. Tuto čistou, cudnou rostlinnou substanci pak proniká víc a víc to, co se v theosofii nazývá káma, tedy instinktivnost a pocitovost, sféra žádostí, sahající až k představám. A pak má být v člověku opět překonáno to, co se v něm vyvinulo od doby, kdy měl povahu rostliny. Tím, že se vyvíjel, přijal do sebe červenou krev. Červenou krví je v člověku způsobováno to, co mu dává vědomí sebe sama. Je to astrální substancí a Já prostoupený chlorofyl rostliny, který se přeměnil v červenou krev. Kdybyste zelenou rostlinnou substanci mohli prostoupit Já a astrální substancí, dostali byste červenou krev. Pomyslete jen na obraz kříže. V obrazu kříže máte také něco, co poukazuje na budoucnost člověka. Kde leží budoucnost člověka? Člověk má opět získat povahu rostliny, avšak spojenou s vyšším stupněm vědomí, který si dnešní člověk již osvojil. Červené růže růžového kříže označují to, co člověk získal skrze krev, ale také to, co měl a co má opět mít jakožto rostlinnou povahu. To je znázorněno v růži. Růže má rostlinnou povahu, ale má také červenou barvu krve. V zelených listech působí éterné tělo, v červeném květu, v němž dochází k ukončení, působí astrální tělo; květ růže vděčí za červenou barvu tomu nejintenzivnějšímu zasahování astrálního těla Země.

Astrální tělo člověka se v budoucnosti uvolní a bude vědomě působit zvenčí, z okolí fyzického těla, tak jako nyní působí na růži astrální tělo Země. Potom se to, co tu je nyní v podobě rostlinné růže na nižším stupni, objeví na vyšším stupni jako lidská růže. Ve věnci růži, obklopujícím černé dřevo kříže, tak skutečně máme znamení vývoje člověka. V černém dřevu pohlížíme na něco odumírajícího, je to obraz toho, co i u člověka odumře. A v červené růži pohlížíme na to, co se bude dále vyvíjet až k onomu kalichu, který se - tak jako rostlinný kalich Slunci - nastavuje paprskům duchovního Slunce.

Růžový kříž, kdy červené růže obklopují černý kříž, nám v obraze představuje tento děj.

Tím podstatným u symbolů je, abychom je pouze nemysleli, ale abychom je cítili, pociťovali. Neboť jen tehdy, budeme-li u červené růže cítit, že nám říká: Toto jednou budete i vy, toto představuje cíl vývoje člověka - a zjihne-li nám při tom srdce a naše city se projasní, jsou v nás vyvolány síly, které nás vedou do vyššího světa. Tak tyto symboly pracují na naší duši. Prostupují naši duši a pronikají jí silou, jsou největšími a nej účinnějšími vychovateli našeho lidského pokolení. [...]

O rosikruciánské meditaci a rosikruciánském znamení hovoří Rudolf Steiner - aniž by je tak ovšem přímo nazýval - ve své Tajné vědě v nástinu z roku 1910, v kapitole Poznávání vyšších světů; podává při tom určitý návod, jak s touto obraznou představou pracovat, jak ji v duši vystavět a jak se do ní pohroužit.

[...] Znázorněme si nyní příklad vnitřního pohroužení pomocí obrazné představy. Nejprve musí být taková představa v duši vystavěna. To se může dít takto: Představme si rostlinu, jak se zakoreňuje do půdy, vyhání list za listem a rozvíjí se v květ. Pak si vedle této rostliny představme člověka. Oživme si v duši myšlenku, že člověk má vlastnosti a schopnosti, které můžeme vůči rostlině označit za dokonalejší. Uvědomme si, že se podle svých citů a podle své vůle může pohybovat tam či onam, zatímco rostlina je připoutána k půdě. Řekněme si však také: Ano, člověk je jistě dokonalejší než rostlina; zato však u něj zjišťuji také vlastnosti, které u rostliny nevnímám a pro jejichž nepřítomnost se mi rostlina může v určitém ohledu jevit dokonalejší než člověk. Člověk je naplněn žádostmi a vášněmi; jimi se řídí ve svém chování. Mohu u něj mluvit o poblouzněných způsobených pudů a vášněmi. U rostliny vidím, jak se řídí list za listem ryzími zákony růstu a jak bez vášně otevírá květ cudnému paprsku slunce. Mohu si říci: Člověk předčí rostlinu určitou svou dokonalostí; za tuto dokonalost však zaplatil tím, že k silám rostliny, jež se mi jeví jako čisté, u něj přistoupily pudů, žádosti a vášně. Nyní si představuji, že rostlinou proudí zelená šťáva a že tato šťáva je výrazem ryzích zákonů růstu, prostých vášní. Pak si představuji, jak žilami člověka proudí červená krev a tato krev je výrazem pudů, žádostí a vášní. To vše nechám jako živou myšlenku vyvstat ve své duši.

Dále si představuji, že člověk je schopen vývoje, že svými vyššími duševními schopnostmi může tříbit a očišťovat své pudů a vášně. Představuji si, jak se tím v těchto puděch a vášních ničí něco nízkého a ony se znovu rodí na vyšším stupni. Krev si pak smím představit jako výraz očištěných a vytříbených pudů a vášní. V duchu se teď podívám například na růži a řeknu si: V červeném plátku růže vidím barvu zelené rostlinné šťávy, proměněnou v červeň; a červená růže se jako zelený list řídí ryzími zákony růstu, prostými vášní. Červeň růže nechť se mi stane obrazem krve, která je výrazem vytříbených pudů a vášní, jež se zbavily všeho nízkého a ve své čistotě se rovnají silám, které působí v červené růži.

Nyní se pokusím tyto myšlenky nejen zpracovávat rozumem, ale oživit je i citem. Když si představuji čistotu a nevášnivost rostoucí rostliny, mohu mít oblažující pocit; mohu v sobě vyvolat cit pro to, že jisté vyšší dokonalosti musí být splaceny získáním pudů a vášní. Oblažení, které jsem předtím pociťoval, se tím může proměnit ve vážný cit; oddám-li se myšlence na červenou krev, která se může stát nositelkou vnitřně čistých prožitků jako červená šťáva růže, může ve mně procitnout pocit osvobozujícího štěstí. Jde o to, abychom k myšlenkám, které slouží k výstavbě obrazné představy, nepřistupovali bez citu.

Poté, co jsme se oddali takovému myšlenkám a citům, proměníme je v následující obraznou představu. Představme si černý kříž. Ten nám budiž obrazem zničené nízkosti pudů a vášní; a tam, kde se břevna kříže protínají, si představme sedm červených, zářících růží, uspořádaných v kruhu. Tyto růže nechť jsou obrazem krve, která je výrazem očištěných vášní a pudů.

[...] Oddáváme-li se v niterném pohroužení takovéto představě, pak má sílu, která probouzí duši. Každou jinou představu se musíme pokusit během pohroužení vyloučit. Před duší se má v duchu vznášet pouze popsany obraz, tak živě, jak je to jen možné. [...]

Následující text, datum jehož vzniku není známo, sepsal zřejmě Rudolf Steiner jako vysvětlení k rosikrucianské průpovědi; tuto průpověď zde uvádí do souvislosti se znamením kříže a růží.

[...] Vývoj člověka je znázorněn v symbolu, jenž patří k oné hluboce významné rosikrucianské průpovědi, v černém kříži s červenými růžemi. Člověk tento symbol pocítuje jako něco živoucího, v čem tepou a působí duchovní síly, jež ho vybudovaly tak, jak je zrozen z božství. Potom ale ví, že další vývoj jeho duše je možný jen namáháním jeho vlastních sil. Ví, že nejen jeho krev se má stát čistou jako červená rostlinná šťáva růží, ale že se musí proměnit i černý kříž, když člověk pročistí své schránky a přesáhne pouze osobní oblast, oddá-li se tomu, co je nekonečně větší. Pak zemře v Kristu a před jeho duší se temný, černý kříž promění v kříž zářivě jasný. Rudé růže se rozprostírají v nekonečný kruh, vžívá-li se duše víc a víc do makrokosmu, až se sama vnímá jako tento kruh. Ve všeobsáhlém makrokosmu se pak člověk prožívá v novém bytí.

Barvy tohoto symbolu se pak tajuplným způsobem promění, růže se zjeví jako zelené a kříž bílý. Plný význam může duše tušit, jen pocítuje-li sílu, jež k ní proudí. Duše zří a poznává tento svátý symbol, jako by k ní zářil z vyšších duchovních sfér. Ukazuje se jako přísná a mocná výzva k ustavičné práci, aby jednou bylo dosaženo onoho velkého ideálu, jež může uskutečnit každý člověk, zrodí-li se v Duchu svátém.

Trojčlennou rosikrucianskou průpověď

*Ex Deo nascimur
In Christo morimur
Per Spiritum Sanctum reviviscimus*

tedy

*Z Boha se rodíme
V Kristu umíráme
Duchem svátým znovu ožíváme*

zkracovanou na EDN - ICM - PSSR, Rudolf Steiner pravidelně používal k zakončení esoterních hodin, tedy rituálně-instrukčních lekcí, jež dával kruhu svých esoterních žáků. Rudolf Steiner tuto průpověď v proměněné podobě zakomponoval také do *Průpovědi Základního kamene*, kde se v jednotlivých částech praví (v překladu Jana Dostala):

*Z božské podstaty pochází lidské bytí
V Kristu se životem stává smrt
V světových myšlenkách Ducha procítá duše*

V esoterní hodině z 6. ledna 1913 v Berlíně Rudolf Steiner o práci s touto průpovědí říká:

Pocítujme, že tato naše rosikrucianská průpověď není jen tak obyčejná průpověď, ale že je dána Mistry moudrosti a souznění citů. Vta- jili do ní vesmírné síly. Tato průpověď tu není k předřikávání, nýbrž k prožívání; a dlouholetým cvičením z ní budeme čerpat víc a víc poznání. Školený jasnovidec vidí, že éterné tělo člověka, který se hroužil do této průpovědi, se začíná čím dál víc rozpínat a spojovat se silami makrokosmu; jeho orgány se při tom stávají silovými centry, do nichž se vlévají

proudy z duchovního světa. Pronikajme se touto průpovědí, když je naše duše v úplném klidu a pokoji. A potřebujeme-li útěchu, je-li naše duše sklíčená, bude nám dávat odvahu a sílu. Nepoužívejme ji však jen jako prostředek útěchy, ale i tehdy, bude-li naše duše zcela v tichosti; pak nám bude čím dál více přítelem, pomocníkem na naší esoterní cestě.

Cítíme, že pro Rudolfa Steinera patřila tato průpověď k tomu nejposvátnějšímu. V esoterní práci dokonce v průpovědi nevyslovoval jméno Krista, a rozlišoval tak exoterní a esoterní verzi průpovědi; ta ve svém druhém verši zněla:

In-----morimur

V esoterní hodině z 5. listopadu 1910 v Berlíně k tomu například dává tento stručný pokyn:

To, co zde bylo vynecháno, je pro esoterika nevyslovitelné. Když tento verš začneme vyslovovat, musíme citem směřovat k tomu, co je nevýslovné. A teprve, když se tento cit vrátí, můžeme pokračovat.¹²⁰

V esoterní hodině ve Stuttgartu, 31. prosince 1910, zase uvádí:

Z ducha jsme povstali - *Ex Deo nascimur*. A učiníme-li skok přes propast, vyjádříme to [slovy] *In Christo morimur* v pevné důvěře, že tam v Duchu svátém znovu ožijeme: *Per Spiritum Sanctum reviviscimus*. Jelikož ale chceme jméno toho nejsvětějšího, co vždy bylo spojeno s naším pozemským vývojem, mít natolik za svaté, že ho nedůstojně nevyslovíme, existuje esoterní verze této rosikruciánské průpovědi, v níž je jméno vynecháno:

Ex Deo nascimur

In-----morimur

Per Spiritum Sanctum reviviscimus*

* Další výklad Rudolfa Steinera k rosikruciánské průpovědi bude možné najít v třetím dílu *Esoterních hodin*, jehož vydání připravuje nakladatelství Fabula. (Pozn. edit.)